

Uttalelser fra
Konkurranssutvalget

September 1982 – november 1982

Nr. 20

I behandlingen av nedenstående saker på møtet 13. september 1982 deltok: adm. direktør Blom, direktør Gahr, direktør Halvorsen, h.r.dommer Løchen, adm. direktør Malm, h.r.advokat Ramm, lagmann Skreiberg, fru Sommerset, adm. direktør Sæthre, adm. direktør Throne-Holst.

Klagen gjaldt spørsmålet om hvorvidt innklagede, ved å gjøre bruk i næringsvirksomhet av opplysninger skaffet fra tredjemann, men innsamlet av klager, var i strid med markedsføringsloven. Innklagedes direktør var tiltalt, men ennå ikke straffedømt for de samme forhold. Forholdet ble ansett klart stridende mot § 1. (13. september 1982)

Sak nr. 1/1982:

Klager: Sentralregistret for Kredittopplysninger AS, Prinsensgt. 2, Oslo 1

Innklaget: Soliditet AS v/Styrets formann, Oslo 1
Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Riisøen, Molland og Ohldieck, v/advokat Jan Ohldieck, Strandgaten 18, 5000 Bergen

Saken er bragt inn for Konkurransetvalget ved klage av 9. desember 1981. Direktør hos innklagede er satt under tiltale ved Oslo Byrett for de samme forhold som klagen gjelder ved tiltalebeslutning forkynt 3. februar 1982. Spørsmålet Konkurransetvalget skal besvare er hvorvidt tiltaltas handlemåte – nemlig å oppnå opplysninger innsamlet av klager gjennom tredjemann til lavere pris enn direkte fra klager, samt selge disse videre uten å oppgi kilde – er i strid med markedsføringslovens § 1 eller andre paragrafer i samme lov.

Klager gjør gjeldende at han over en 10 års periode utviklet et moderne og omfattende kredittopplysningstilbud til finansieringsinstitusjoner og det alminnelige næringsliv basert på betalingsanmerkninger. Disse ble innsamlet ved at klager hadde kontakt med landets sorenskriverembeter og Løsøreregisteret i Brønnøysund. Videre ble innrapportert inkassosaker fra landets 14 kreditorforeninger. På dette grunnlag ble det utarbeidet et register for betalingsanmerkninger som ble lagret på database. Databasen fremstår rent fysisk i form av 13 «microfiche»-kort, og hvert inneholder ca. 240.000 opplysninger. Disse kan avleses ved at kortene plasseres i et apparat med skjerm.

Kortene inneholder følgende opplysninger:

- a) Dato, rettslig inkasso, beløp
- b) Dato, ordnet inkasso, beløp
- c) Dato, utleggsforretning, beløp
- d) Dato, utpantning for MVA, skatt, arbeidsgiveravgift, beløp
- e) Dato, vekselsuteblivelsesdom, beløp
- f) Dato, diverse frivillige pantsettelser, beløp
- g) Opplysninger om konkurs, akkord, proklamaer og likvidasjoner etter aksjeloven med angivelse av anmeldelsesfrist.

Formålet med registeret er å gi medlemmene i alle landets kreditorforeninger og klagers abonnenter opplysninger om en kredittmottagers betalingsevne. Registeret oppdateres 18 ganger årlig.

Da klagen ble innlevert var det ca. 68 av landets finansieringsinstitusjoner og større bedrifter i næringslivet som hadde behov for å kjøpe den totale base. De mottok et sett ajourførte microfiche-kort ca. 18 ganger pr. år mot å returnere det sist leverte sett for makulering hos klager. Klager fører streng kontroll med returen av samtlige sett. Finansieringsinstitusjonene mottok den totale basen. Bedriftene mottok en noe mindre del av basen, idet forbrukeropplysninger er utsortert i h.h.t. bestemmelser i Lov av 9. juni 1978 nr. 48 om Personregistre m.m.

Det inngås separat kontrakt med hver enkelt abonnent. I denne kontrakten pålegges abonnentene å behandle registeropplysningene strengt konfidensielt samt at registeret bare kan benyttes sammen med foretagendets kredittkontroll.

I perioden 1977/78 forelå det en avtale mellom klager og innklagede om at innklagede skulle motta utskrift av deler av betalingsanmerkningene på microfiche. Det denne avtale omfattet var utskrift av de registreringer som var foretatt fra sorenskriverembetene. Opplysninger om rettslig inkasso var altså ikke med. Tinglysningsanmerkningene, som innklagede fikk oversendt på microfiche, ble utskrevet 18 ganger i året fra det til enhver tid ajourførte register og skulle brukes fritt av innklagede i deres kredittopplysningsvirksomhet. Etter avtale ble prisen fastsatt til ca. kr. 120.000 pr. år.

I siste halvdel av 1978 tok innklagede opp spørsmålet om reduksjon av den forannevnte pris. Man kom ikke frem til avtale om dette, og den tidligere avtalen ble sagt opp i brev fra innklagede datert 10. oktober 1978. I dette brevet ble det gitt uttrykk for at innklagede ikke lenger hadde behov for de opplysninger som var omfattet av avtalen.

Derimot ble det i 1978 inngått avtale mellom Skandinavisk Presse AS og innklagede om at innklagede kjøpte kopier av det sett microfiche-kort Skandinavisk Presse AS hadde. Disse kortene omfattet mer enn det som var omfattet av avtalen mellom innklagede og klager. Skandinavisk Presse AS abonnerte nemlig på den totale basen til klager, heri inkludert anmerkninger om rettslig inkasso.

Innklagede fikk overlevert microfiche-settet fra Skandinavisk Presse AS og dette ble kopiert hos firmaet N C R, Norge AS, i Oslo. De originale microfiche-kortene ble deretter levert tilbake til Skandinavisk Presse AS. Dette firmaet returnerte kortene til klager i h.h.t. avtale. Kopiene som innklagede derved fikk, ble deretter benyttet i næringsøyemed på samme måte som tidligere. Denne handlemåte pågikk i ca. 2 år, til tross for at innklagede i egenskap av tidligere kontraktspart med klager var klar over hvilke betingelser som var forbundet med et abonnement hos klager. Ved kopieringen dekket innklagede til klagers navn og copyright øverst på microfiche-kortene. Kortene som innklagede benyttet, var altså uten angivelse av kilde.

På denne måten skaffet innklagede seg en større opplysningsmengde enn den som var omfattet av den tidligere avtale med klager. Prisen var da også langt rimeligere, idet næringslivets pris på abonnement på betalingsanmerkningbasen på dette tidspunkt var kr. 12.000. Prisen som var av-

talt mellom innklagede og klager var basert på helt andre forutsetninger, bl.a. fordi innklagede skulle selge opplysninger i konkurranse med klager som en del av sine fullstendige kredittopplysninger.

Klager fremlegger dokumentasjon for at opplysninger som kun skulle forefinnes tilgjengelige i registre som tilhører klager, også kunne innhentes ved forespørsel til innklagede.

Klager antar at den bevismessige side av saken neppe vil bli imøtegått, da forholdet allerede er innrømmet overfor Politiet.

Klager har anmeldt innklagede til Oslo Politikammer for rettsstridig å ha benyttet kredittopplysninger innsamlet og utarbeidet av klager i næringsøyemed. Politiet har på denne bakgrunn foretatt beslag hos innklagede, og det påklagede forhold er nå opphørt.

For å hindre misforståelser bemerker klager at det er ikke bruken av microfiche-opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet isolert sett som påklages. Flere andre byråer i bransjen benytter betalingsanmerkninger som en naturlig del av en vurdering av en bedrifts kredittverdighet. Det påklagede forhold gjelder urettmessig bruk av andres innsamlede opplysninger i egen virksomhet. Urettmessig anses denne bruken når bruken skjer uten avtale med den som foretar innsamling av opplysningene og har omkostningene ved dette. Det er to forhold som ligger til grunn for dette standpunkt. For det første fordi slik bruk av et annet byrås opplysninger skjer uten at utgiver kan kontrollere eller dokumentere boniteten av de fremlagte opplysninger. For det andre fordi man ved et slikt forhold «skummer fløten av andres arbeid i konkurranse med dennes virksomhet».

Klager påpeker at tidligere administrerende direktør hos innklagede har uttalt til pressen, «Fædrelandsvennen», 27. mars 1982:

«Da det viste seg at Sentralregistret ikke ville selge mikrofilmen til oss, var det naturlig for oss å skaffe den tilveie på annen måte. Annen måte i denne bransjen er å bruke en tredje part. Bransjen er engang slik, men la meg samtidig ha sagt at normalt mottar vi slike opplysninger fra våre konkurrenter over bordet.»

Klager vil hevde at denne forståelse ikke har noen forankring blant andre byråer i bransjen. Det er nemlig helt ukjent for byråer Sentralregistret har vært i kontakt med, at dette er legalt og vanlig. Tvert imot vil klager hevde at dette er urettmessig bruk og dårlig bransjeetikk.

Innklagede fikk ikke kopi av klagers innsamlede opplysninger vedrørende rettslig anmerking om rettslig inkasso. Innklagede fikk i h.h.t. avtalen av 1977 kun ca. halvparten av de opplysninger som lå inne på databasen. Ved den urettmessige innhenting av opplysninger via Skandinavisk Presse AS fikk innklagede tilgang til den totale opplysningsbase og det for en pris som var 1/10 av den pris som var avtalt i avtalen av 1977. Klager påpeker også at innklagede aldri har hatt noen avtale med landets sorenskriverembeter om innsamling av offentlige, registrerte betalingsanmerkninger, dvs. tinglyste tvangsforretninger. Dette fikk innklagede utelukkende ved det etablerte forhold gjennom Skandinavisk Presse AS.

Ledelsen i Skandinavisk Presse AS skal ha uttalt til Politiet at avtalen med Sentralregistret ble inngått i den hensikt å videreformidle opplysninger til innklagede. Det er helt klart at Skandinavisk Presse AS inngikk avtale med klager under uriktige forutsetninger. Imidlertid ser klager på Skandinavisk Presses forhold utelukkende som overtredelse av straffeloven, og ikke av markedsføringsloven, da dette firmaet ikke driver konkurrerende virksomhet med klager. En eventuell strafferettslig side ved Skandinavisk Presses forhold antar klager blir vurdert av påtalemyndigheten. Dette er år-

saken til at klager kun har påklaget innklagedes engasjement i saken.

Avtale mellom klager og Skandinavisk Presse ble ikke returnert i underskrevet stand til klager. Imidlertid hevder klager at Politiet fant begge avtaleeksemplarer hos Skandinavisk Presse ved beslaget og mener således at avtalen med begrensninger var kjent for Skandinavisk Presse. Likeledes mener klager at innklagedes innehaver og daglige leder var fullstendig klar over de begrensninger som lå i disse avtalene og som bevis for dette finner klager det i tilsvaret påståtte forsøk på å komme frem til en ny avtale med klager. Dersom innklagede på dette tidspunkt var av den oppfatning at tilgang på opplysninger gjennom tredjemann var lovlig, kan klager ikke se hensikten i at de prøvet å etablere ny avtale.

Klager spør om Konkurransutvalget er av den oppfatning at nevnte handling fra innklagedes side er i strid med markedsføringslovens § 1, eventuelt om andre bestemmelser i markedsføringsloven kan komme til anvendelse.

Innklagede gjør gjeldende at klagen er nærmest identisk med anmeldelsen til Oslo Politikammer av 20. mars 1981. Innklagede vil derfor prinsipielt få påstå klagen avvist, eventuelt stilt i bero inntil den strafferettslige forfølgning er avsluttet.

Innklagede henviser til klagerens anmodning om vurdering fra Utvalget om handlingen er i strid med markedsføringslovens § 1, eventuelt om andre bestemmelser i markedsføringsloven kan komme til anvendelse. Overensstemmende med markedsføringslovens § 17 kan overtredelse av bestemmelsene i §§ 2-9 medføre straffeforfølgning, og i og med anmeldelse, og påtalemyndighetens frie valg vedrørende subsumpsjon, antar innklagede at Konkurransutvalget på det nåværende tidspunkt ikke har adgang til eller bør behandle saken.

Subsidiært vil innklagede påstå at markedsføringsloven ikke er overtrådt.

Innklagede er imidlertid stort sett enig i anførselen i klagen om at den bevismessige side av saken neppe vil bli imøtegått, da forholdet allerede er innrømmet overfor Politiet.

Til fremstilling av saken bemerker innklagede at det var rent økonomiske og markedsmessige vurderinger som lå til grunn for at avtalen mellom klager og innklagede ble sagt opp. Det ble derfor med virkning fra høsten 1979 innledet en avtale mellom Skandinavisk Presse AS og innklagede hvorefter innklagede kjøpte microfiche fra dette firma. Imidlertid kan ikke innklagede se at det er noe rettslig grunnlag for å påklage dette forhold idet det ikke er ham bekjent at det foreligger noen skriftlig avtale mellom klager og Skandinavisk Presse AS. Dette hevder han ble bekreftet i brev til Oslo Politikammer, Økonomiavsnittet, i Oslo av 27. mars 1981 fra klager. Videre hevder han at dersom en antar at det foreligger en urettmessig videreformidling av microfichene, skulle adressat for klagen være Skandinavisk Presse AS og ikke innklagede. Innklagede påpeker at når man i klagen angir at det er en kontraktfestet plikt for den enkelte abonnent kun å bruke microfiche-opplysningene til intern kontroll, må dette således vurderes ut fra

- 1) at det ikke foreligger noen kontrakt;
- 2) at kontrakten under enhver omstendighet måtte ha vært mellom klager og Skandinavisk Presse AS.

Innklagede bemerker også at innklagede aldri har hatt noen vanlig abonnementsavtale med klager, og således ikke er kjent med hva innholdet i en slik avtale er selvom han var tidligere kontraktspartner.

Innklagede påpeker også at han ikke har anvendt microfichene i annen sammenheng enn hva som er naturlig for et kredittopplysningsselskap. Han legger til grunn at dersom ny avtale var inngått mellom partene, kunne innklagede ha

anvendt microfichene på nøyaktig den måte som han nå har gjort uten innsigelse fra Sentralregistret.

Til påstanden om at innklagede har «skummet fløten av det innsamlede arbeid foretatt av klager» anfører innklagede at det ikke på noe tidspunkt av anvendelse av microficheopplysningene til såkalte miniopplysninger, ble forretninger av betydning.

Til sitatet i «Fædrelandsvennen» mener innklagede at dette avsnitt ikke skulle vært tatt ut av sin helhet. Dessuten satt direktøren i innklagede firma i varetektsfengsel med brev- og besøksforbud på denne dag. Han skulle således ikke ha anledning til å uttale seg annet enn til påtalemyndighetene.

Dersom næringsdrivende i denne sak skal ha foretatt handlinger som er uforenlig med markedsføringsloven, fastholder innklagede at dette ikke er utført av innklagede. Rette klagemotpart skulle i så fall være Skandinavisk Presse AS. Innklagede kan derfor ikke se at markedsføringsloven retter seg mot forhold som beskrevet i denne sak.

Innklagede hevder prinsipielt at Konkurransetvalget må avvise saken. Subsidiært at innklagede ikke har overtrådt lov om kontroll med markedsføring.

Utvalget skal bemerke:

Det fremgår av partenes refererte anførsler at innklagedes direktør er satt under tiltale for bedrageri for de forhold klagen gjelder. De faktiske forhold er erkjent overfor påtalemyndigheten og dette bestrides heller ikke av innklagede overfor Utvalget. Saken er ennå ikke pådømt.

Utvalget kan ikke se at det er grunnlag for å avvise klagen ut fra påtalemyndighetenes frie valg av subsumpsjon av straffebestemmelsene. Utvalget vurderer ikke om vilkårene for straff-fellelse er tilstede, men bare om markedsføringsloven sivilrettslig er overtrådt.

Saken gjelder bruk av klagerens innsamlede opplysninger i sin egen virksomhet. En slik bruk må anses urettmessig når den som i dette tilfelle skjer uten avtale med den som samler inn opplysningene og som har omkostningene. Innklagede måtte fra sine tidligere avtaler med klageren være fullt klar over dette, og hans fremgangsmåte ved kopieringen av microfiche-kortene viser også at han ikke var i god tro. Han har lagt opp et system hvorved han søker å utnytte klagerens resultater i konkurranse med andres virksomhet. Dette må gjelde uansett om innklagede var kjent med innholdet i de avtaler klageren hadde med sine abonnenter om at opplysningene bare skulle brukes til intern kontroll av kunder.

Utvalget finner det påklagede forhold klart i strid med markedsføringslovens § 1, men antar ikke at overtredelse av andre bestemmelser i markedsføringsloven foreligger.

Uttalelsen er *enstemmig*.

Klagen gjaldt hvorvidt en annonse, som viste en fortvilet bilfører ved sin havarerte bil, hvis merke kunne identifiseres, var stridende mot markedsføringsloven. Annonseren ble ikke funnet villledende (§ 2), mens et flertall av utvalgets medlemmer fant den i strid med god forretnings-skikk § 1. (13. september 1982)

Sak nr. 5/1982:

Klager: Norsk Citroën AS, Oslo 10
Prosessfullmektig: Advokat Hans Christian Bjønness,
Akersgt. 16, Oslo 1

Innklaget: 1. Kjøles Bilutleie A/S, Oslo 4
2. Bjarne Wist AS, 7001 Trondheim
3. AS Markedskontakt, 7001 Trondheim
Prosessfullmektig: H.r. advokat Harald Bjelke,
Ø. Slottsgt. 8, Oslo 1

Saken er bragt inn for Konkurransetvalget ved klage av 4. februar 1982. Saken gjelder en annonse som har stått innrykket i «Farmand» nr. 35/1981 av 13. august 1981, og i «Kapital» nr. 15/1981 av 12. september 1981. Annonseren er reklame for Hertz No. 1 Club-kort og viser en fortvilet mann på kne foran en bil som øyensynlig er stanset. På avbildningen er trykket

«En bil er en bil. Et kongerike for en bil.»

Den avbildede bilen som er gått i stykker, er en Citroën. Annonseringen blir vurdert mot markedsføringsloven § 2, jfr. § 1.

Klager gjør gjeldende at han er eneimportør i Norge og forhandler i Oslo for Citroën personbiler og utstyr. Innklagede nr. 1 og 2 er Hertz' representanter i Norge for h.h.v. Oslo-regionen og området nord for Sogn. Innklagede nr. 3 er det reklamebyrået som står bak og er ansvarlig for annonsen.

Klager beklager at den avbildede bilen ikke er forsøkt anonymisert. I denne anledning viser han til en annonse for Subara samt en annonse for «Aftenposten»s rubrikkannonser. Kopi av begge annonser er innsendt til Utvalget. Citroën biler har et helt særpreget ytre, og bilene skiller seg eksteriørmessig klart og tydelig fra andre bilmerker. Citroënfabrikken har alltid lagt stor vekt på bilenes design. Det særpregede utseende har en fremtredende plass i markedsføringen av bilene. For en leser av annonsen er det åpenbart og iøyenfallende at bilen er en Citroën stasjonsvogn.

Når en Citroën fremstilles i annonsen, vil leseren lett kunne få det inntrykk at Citroën er en lite driftssikker og pålitelig bil. Dette er uriktig og annonsen er utvilsomt egnet til å nedsette Citroëns alminnelige omdømme ved at denne feilaktige oppfatning dannes.

Poenget ved annonsen kunne man fått frem like tydelig ved å vise bare panseret på en mer anonym bil eller ved å avbilde en biltipe som ikke lenger er i salg i Norge. Etter klagers oppfatning er annonsen et grovt overtramp i forhold til Citroën og representerer et klart brudd på god forretnings-skikk. Forsømmelsen forsterkes ved at de innklagede ikke fulgte klagers anmodning om å trekke tilbake annonsen i «Kapital» nr. 15. Etter opplysninger som trykkeriet har gitt, mener klager at det var fullt mulig å få stoppet annonsen.

At annonsen ikke er ment som reklame for et konkurrerende bilmerke mener klageren er irrelevant da annonsen like fullt vil ha en skadelig og negativ virkning for Citroën. Heller ikke mener klager det er avgjørende for om annonsen er i strid med markedsføringsloven at bruken av en Citroën eller de nevnte virkningene av annonsene ikke var tilsiktet. Klager hevder videre å ha fått en rekke henvendelser fra forhandlere og publikum som har reagert på dem. I den anledning fremlegges kopi av brev av 19. april 1982 fra Norsk Citroën AS til klagers prosessfullmektig. Av brevet fremgår at henvendelsene er kommet over telefon. Klager ber Konkurransetvalget ta stilling til følgende spørsmål:

- 1) Har innklagede ved annonsene i «Farmand» nr. 35/1981 og «Kapital» nr. 15/1981 i forhold til klager opptrådt i strid med markedsføringslovens § 1?
- 2) Har innklagede ved annonsene i «Farmand» nr. 35/1981 og «Kapital» nr. 15/1981 opptrådt i strid med markedsføringslovens § 2?

Innklagede gjør gjeldende at det her dreier seg om en annonse for Hertz No. 1 Club, som i Norge drives av Hertz bilutleieselskapene. Ordningen går bl.a. ut på at Hertz bilutleieselskapene mot forevisning eller referanse til medlemskortet, vil bevirke at bilutleiefirmaet skaffer en leiebil når og hvor medlemmet måtte behøve det uten at medlemmet behøver stille depositum for leie etc. i enkelte tilfelle. Ordningen kan bl.a. være av særlig betydning for et medlem i det tilfelle hvor medlemmets egen bil av en eller annen årsak uventet stopper og f.eks. må på verksted. Annonsen vedrører derfor overhodet ikke ett eller flere bilmerkets driftssikkerhet. De innklagede antar det må sies å være på det rene at en hvilken som helst bil – ikke bare gamle, men også den nyeste og beste – kan få en uventet stopp. Det er dette som er bildets budskap. Annonsens tekst gjør så rede for leiebilsystemet. Det gjøres gjeldende fra innklagedes side at det ikke kan være nedsettende for et bilmerkes omdømme og salgsmuligheter at en bil av dette merket avbildes i en tenkt situasjon eller til dette annonseformål.

Innklagede mener at selvom Citroën eksteriørmessig skiller seg ut fra andre bilmerker, kan ikke dette ha noen vekt i den foreliggende sak idet også andre bilmerkets modeller har særtrekk som gjør at den som har det minste kjennskap til bilmerker, kan se hvilket merke bilen er av.

Til klagers anførsel om at «Kapital»s trykkeri ville ha kunnet fjerne annonsen, bemerkes at alle annonseinnykkes frister overfor «Kapital» var ute da klager protesterte.

Etter de innklagedes mening må begge de to forelagte spørsmål besvares med: «Nei».

Utvalget skal bemerke:

Hvis forholdet skal være i strid med § 2 i markedsføringsloven, må opplysningene i den påklagede annonse være villedende og påvirke etterspørselen av en vare på en negativ måte. Dette innebærer at bilen i annonsen må gjenkjennes som en Citroën, og at man også får inntrykk av at biler av dette merket har lett for å gå istykker. Hvis man leser hele annonsen, vil man se at det står: «Men biler har det til felles med hester at en vakker dag vil de plutselig ikke mer.» Dette antyder at det dreier seg om biler generelt og ikke et spesielt bilmerke. Utvalget finner imidlertid at innklagede burde ha markert bedre at det er biler i sin alminnelighet det blir siktet til, helst ved å anonymisere bilen i annonsen.

Utvalget finner imidlertid ikke at annonsen vil skade Citroën i en slik grad at det vil kunne påvirke etterspørselen. Utvalget finner derfor ikke at markedsføringslovens § 2 er overtrådt.

Utvalgets *flertall* Løchen, Blom, Gahr, Malm, Sæthre og Sommerset, finner imidlertid at innklagede ved å bruke bilde av en lett identifiserbar bil i denne gitte situasjon, må ta ansvaret for de misforståelser og uklarheter som måtte oppstå hos leserne av annonsen. Innklagede finnes derfor å ha opptrådt i strid mot god forretningsskikk, jfr. § 1.

Utvalgets *mindretall*, Halvorsen og Throne-Holst, mener at bildet bare skulle illustrere en forholdsvis ny bil av et hvilket som helst merke. De fant derfor ikke tilfellet stridende mot § 1.

Det påklagede forhold var gjenstand for prosess og underrettens dom var påanket til Lagmannsrett. En realitetsbehandling av klagen ville i denne fase kunne sees som en delvis overprøving av den påankede avgjørelse, hvorfor klagen ble avvist som uegnet til behandling. (13. september 1982)

Sak nr. 6/1982:

Klager: Arvid Fische AS, 7000 Trondheim
Prosessfullmektig: H.r. advokat Thomas Ildsøe,
Akersgt. 35 V, Oslo 1

Innklaget: 1. Bjarne Wist AS, 7000 Trondheim
Prosessfullmektig: H.r. advokat Kaare J. Tapper, v/adv.fullm. Terje Tapper,
Olav Tryggvasonsgt. 24, 7000 Trondheim

Saken er bragt inn for Konkurranssutvalget ved klage av 12. februar 1982. Saken gjelder spørsmålet om hvorvidt det er i strid med god forretningsskikk at det ble innledet forhandlinger på innklagedes initiativ om overtagelse av Hertzrepresentasjonen i Trondheim/Værnes-området uten at forholdet til klageren var avvirket og derved at innklagede unnløt å varsle klageren om de forhandlinger som ble ført slik at klageren kunne ivareta sine interesser.

Klager understreker at det samme forhold er pådømt av Trondheim byrett i dom av 10. september 1981, og i denne ble innklagede frifunnet. Byrettens dom er imidlertid påanket til Frostating lagmannsrett, hvor saken ventes å komme opp innen rimelig tid. Når klageren i den nåværende fase tar opp saken med Konkurranssutvalget har dette bl.a. sin bakgrunn i at retten i sin avgjørelse uttaler at den sterkt savner uttalelse fra bransjehold. Klageren har derfor tatt opp med innklagede spørsmålet om å bringe dette forhold inn for Konkurranssutvalget, noe innklagede prinsipielt motsetter seg. På tross av dette standpunkt ønsker klageren altså å forelegge saken for Konkurranssutvalget. Hans forutsetning er at Utvalget legger til grunn for sin uttalelse det samme faktiske forhold som er beskrevet i byrettens dom og han holder seg også til partenes anførsler om hvorvidt det her er opptrådt i strid med god forretningsskikk eller ikke, gjengitt i byrettens dom. Utover dette anser klageren det ikke nødvendig å gå inn ytterligere på de faktiske forhold i saken, bortsett fra den økonomiske realitet som lå i selve overtakelsen av Fisches representasjon. Om dette har klageren i ankeklæringen til Frostating lagmannsrett anført:

«2. Byretten har fastslått at det var Wist som tok initiativet til den avtale med Hertz som endte med at Wist overtok representasjonen for Hertz i Trondheim/Værnes. Byretten har i denne forbindelse lagt avgjørende vekt på at Wist søkte om å bli enerepresentant og overta markedsføringen for hele landet og på dette grunnlag funnet at Wists initiativ ikke er i strid med god forretningsskikk. Fra den ankende parts side vil det bli hevdet at byretten på dette punkt har tatt feil, idet Wists initiativ omfattet både enerepresentasjon for Hertz i Norge og Fisches representasjon i Trondheim/Værnes. Byretten har i denne sammenheng unnløst å drøfte betydningen av Wists forklaring under hovedforhandlingen i byretten om at 80 % av inntektene som representant for Hertz skriver seg fra bilutleievirksomheten i Trondheim/Værnes. Byretten har derved sett bort fra den økonomiske realitet i det initiativ Wist tok og denne økonomiske realitets betydning i relasjon til spørsmålet om Wist har opptrådt i strid med god forretningsskikk.»

Klageren understreker sterkt at det er innklagede som ret-

tet henvendelsen til Hertz. Det er også på det rene etter klagerens oppfatning, at innklagede ikke bare søkte om representasjonen i Trondheim/Værnes-området, men også stillingen som enerepresentant for hele Norge. At det var tale om begge deler fremgår med all tydelighet av Byrettens dom. Det sentrale og uomtvistelige i den foreliggende situasjon er derfor at innklagede søkte om å overta enerepresentasjonen og den representasjonen Fische hadde i Trondheim/Værnes-området, og hvor den økonomiske realitet i overtagelsen av klagerens representasjon fremgår av hva som foran er sitert. Det fremgår også av innklagedes egne anførelser at innklagede var klar over at om henvendelsen til Hertz om omstrukturering ville lede til et positivt resultat, ville dette innebære at Wist også derved fratok klageren sin representasjon. Det er dette som etter klagerens oppfatning er i strid med god forretningsskikk.

Når innklagede henviser til at byrettens dom er fremkommet etter meget omfattende parts- og vitneforklaringer, er dette uten interesse for det som her forelegges Konkurransutvalget når man forutsetter at det faktiske grunnlag for spørsmålet som er stillet, om brudd på god forretningsskikk er uomtvistet. Det er således ingen grunn for Utvalget til å avvise saken fra behandling.

Det er videre etter klagerens mening uten betydning for spørsmålet om hvorvidt det er opptrådt i strid med god forretningsskikk, at det her dreier seg om bilutleie. Kjernen i problemet er at det hele tiden er fordelene ved å stå tilsluttet en av de større kjeder som er av stor betydning i utleievirksomhet, og det var derfor innklagede gikk inn for Hertz når han mistet representasjonen for Avis.

Innklagede understreker at det forhold som klagen tar opp, nettopp er det forhold som er bedømt av Trondheim byrett og som nå vil bli prøvet av Frostating lagmannsrett. Byretten er kommet til et annet resultat enn det som fremgår av klagerens spørsmålsstilling til Utvalget. Byretten legger nemlig til grunn at henvendelsen fra innklagede til Hertz ikke gjaldt representasjonen i Trondheim/Værnes-området. Det innklagede fremla som plan for Hertz var hel omstrukturering av markedsføringen i Norge, slik denne markedsføring tidligere var blitt omstrukturert i alle andre europeiske land, slik at Norge sto igjen i en særstilling med en rekke lisenscees, som hadde direkte avtaler med Hertz.

Utvalget kan ikke se bort fra dette faktum og spørsmålsstillingen er derfor basert på et uriktig faktum når det i klagen gis uttrykk for at innklagede har gjort henvendelse til Hertz for å overta representasjonen i Trondheim/Værnes-området. Tvert imot har innklagede kategorisk avvist forespørsler fra Hertz om innklagede var interessert bare i dette. Allerede av denne grunn bør Utvalget avvise saken.

Videre mener innklagede at Utvalget bør avstå fra å ta under behandling en klage når saken allerede står under behandling av domstolene. Som kjent er dommen avsagt på grunnlag av meget omfattende parts- og vitneforklaringer og prinsipalt mener innklagede at det er uriktig av Utvalget på det nåværende tidspunkt å ta opp saken til vurdering når den allerede står under behandling av de ordinære domstoler.

Også av den grunn at det dreier seg om en meget komplisert sak hvor en vesentlig del av selve grunnlaget for avgjørelsen vil måtte treffes på grunnlag av forklaringer som parter og vitner gir, mener innklagede at saken bør avvises. Utvalget har da også i tidligere saker avvist saker fra behandling fordi en avgjørelse forutsetter en bevisførsel ved parts- og vitneforklaringer, og det er dette som nettopp er situasjonen i nærværende sak.

Av disse grunner mener innklagede prinsipalt at saken bør avvises.

Rent subsidiært, hva angår sakens realitet, fremhever innklagede at det dreier seg om bilutleie og at det er en vesentlig forskjell på den situasjon som foreligger her, og den som foreligger i de tilfeller hvor et firma har et vareagentur. Når vareagenturet opphører vil firmaet vanligvis være avskåret fra å selge de varer agenturet omfatter. I bilutleie derimot er det de samme biler som leies ut, og virksomheten fortsetter på samme måte enten man er tilsluttet en kjede som Avis, Hertz eller ikke. Dessuten er det skjedd en kontinuerlig utvikling av markedsføringen ved bilutleie fra de store kjeder. Således er tilfellet når det gjelder Hertz at dette firma i de 12 viktigste land i Europa har egne datterselskaper som forestår markedsføringen. I Øst-Europa og i 6 mindre vesteuropeiske land, deriblant Norge, ble virksomheten drevet på den måte at man gir lisens til et enkelt bilfirma, som får operere under navnet Hertz. I de 6 land – bortsett fra Norge – var det kun ett firma som hadde lisensen for Hertz. Norge sto således i en særstilling i hele Europa, idet Hertz her hadde direkte kontakter med de enkelte lisenstagerere. Dette er utgangspunktet for at innklagede var interessert i å drøfte med Hertz om en omstrukturering kunne skje i de baner at Hertz ikke selv overtok markedsføringen i Norge, men overlot til ett enkelt selskap å gjennomføre denne markedsføring i Norge.

Den omstrukturering som innklagede forespeilte Hertz er fullt ut blitt oppfylt idet Hertz før innklagede fikk overta hele markedsføringen, hadde lisenstagerere på 6 steder nord for Sognefjorden. Det er således innklagede som har lagt opp og koordinert markedsføringen i hele Norge, altså også i området syd for Sognefjorden. Det er således helt uriktig når det i klagen anføres at innklagede har gått ut for å overta klagerens lisensavtale med Hertz for Trondheim. Det innklagede har foreslått en koordinering og en omstrukturering av hele markedsapparatet i Norge, og det er dette som Hertz aksepterte og som byretten la til grunn.

Innklagede kan heller ikke se at han skulle være forpliktet til å underrette klageren og de øvrige 5 lisenstagerere nord for Sognefjorden om det forslag til omstrukturering av markedsføringen som innklagede hadde utarbeidet. Også dette synspunkt legges til grunn av Trondheim byrett.

Innklagede tilføyer at den manglende pågang som klageren har utvist overfor Hertz er skjedd ut fra den erkjennelse at Hertz her har sagt opp kontrakten på lovlig grunnlag idet det dreier seg om en 1-års kontrakt, som ifølge sitt innhold kunne sies opp av partene ved kalenderårets utløp. Det er således også grunn til å peke på at det fra klagerens side ikke ble bragt sak inn for Konkurransutvalget før søksmål ble reist ved byretten. Det har funnet sted en lovlig oppsigelse av avtalen, og det er intet vilkår for å få tillatelse til å drive bilutleie at firmaet er tilsluttet noen form for kjede. Således har innklagede tidligere vært tilknyttet Avis-kjeden, men denne avtalen ble sagt opp, og Avis fant det da hensiktsmessig å omstrukturere sin markedsføring i Norge og opprette eget kontor i Trondheim.

Det skjer således en stadig endring i representasjonsforholdene for de forskjellige utenlandske kjeder, men selve bilutleievirksomheten som det norske firma driver, påvirkes ikke av dette. Avtalen mellom innklagede og Hertz ble først inngått etter at klageren fikk varsel om omstruktureringen i november 1978, idet avtalen mellom Hertz og innklagede først ble inngått i desember 1978.

Hva angår klagerens anførsel om at inntektene fordelte seg i forholdet 80/20, gjengitt i ankeerklæringen, mener innklagede at et forholdstall 50/50 er mer dekkende.

Innklagede har nedlagt følgende påstand: *Prinsipalt*: klagen fra Arvid Fische AS tas ikke under behandling, *subsidiært*: Bjarne Wist AS har ikke opptrådt i strid med god forretningsskikk.

Utvalget skal bemerke:

Det første spørsmål Utvalget må ta stilling til, er om klagen skal avvises eller realitetsbehandles. Det klagen gjelder er som foran nevnt, gjenstand for prosess, og underrettens dom er påanket til Lagmannsrett.

Utvalget har i tidligere saker ikke stått overfor en tilsvarende problemstilling. I sak nr. 5/76 – Nanset Standard/Norsk Felleskjøp – var sivil sak anlagt, men dom i første instans forelå ikke. Utvalget uttalte: «Utvalget finner ikke at den omstendighet at det verserer prosess om det rettsforhold Utvalget skal vurdere, utelukker Utvalget fra å behandle saken. Dette må etter Utvalgets oppfatning ihvertfall gjelde så lenge dom ikke er avsagt. Det er ikke uvanlig at uttalelser av Utvalget blir påberopt i en prosess.» I en annen sak som Utvalget behandlet på møtet 13.9.1982 – sak nr. 1/1982: – Sentralregistret for Kredittopplysninger AS/Soliditet AS – var tiltalebeslutning tatt ut, men saken ikke pådømt, og Utvalget realitetsbehandlet klagen.

Utvalget må vurdere hvor sent det kan komme inn med sine uttalelser i forhold til en løpende sivil sak om samme forhold. I nærværende tilfelle har Byretten etterlyst en sakkynndig vurdering som Utvalgets uttalelse vil være.

På den annen side vil en realitetsbehandling i den nåværende fase kunne sees som en delvis overprøving av den påankede avgjørelse.

Utvalget finner det prinsipielt sterkt betenkelig å realitetsbehandle klagen etter at dom er avsagt i underretten. Utvalget finner derfor saken ikke egnet til behandling hvorfor den bli å *avvise*, jfr. statuttens § 1, siste ledd.

Parter og prosessfullmektiger bør i fremtidige saker være klar over at hvis Utvalgets uttalelse ønskes til bruk i en retts-sak, må den innhentes før saken pådømmes.

Utvalget vil peke på at det har avgitt flere prinsipielle uttalelser i saker om skifte av representasjon tidligere. Det vises til Register nr. 1, punkt A, sidene 3–7.

Uttalelsen er *enstemmig*.

Klagen gjaldt et tilbud om at man fikk noe gratis i tillegg ved kjøp av et visst antall av hovedvaren. Forholdet ble ikke bedømt som tilgift (§ 4) fordi det ikke gjaldt salg til forbruker. Derimot ble forholdet ansett stridende mot § 1. Likeså ble annonseringen funnet villedende (§ 2). Dissens. (13. september 1982)

Sak nr. 8/1982:

Klager: Simonsen & Eek AS
Postboks 30, Lilleaker, Oslo 2

Innklaget: 3M Norge AS
Pb. 100, 2013 Skjetten

Saken er bragt inn for Konkurransetvalget ved klage av 5. mai 1982. Saken gjelder spørsmål om hvorvidt tilbud av dispensere ved kjøp av et bestemt antall tape-ruller er å regne som tilgift eller ikke. Det spørres også om forholdet kan sees på som villedende reklame samt stridende mot general-klausulen i markedsføringsloven.

Med klagen fulgte to brev til innklagedes forbindelser. Det ene datert 28. april 1982 inneholder bl.a. følgende tilbud:

«1 stk. «Scotch» dispenser, poseforsegler type P-410 GRATIS . . . ved kjøp av en eske «Scotch» poselukketape nr. 267 rød.»

På bestillingsseddelen som medfølger står:

«(Jeg forstår at det medfølger 1 GRATIS P-410 ved uttak av hver kartong nr. 246 (96 rl.))»

Det følger også med denne forsendelsen et reklameark som dreier seg om Scotch' emballeringssystemer. Her er avbildet en dispenser med en taperull for poselukking. På reklamesaken er ellers ikke nevnt at dispenseren er gratis. Reklamen er øyensynlig ment for detaljist eller forbruker.

Den annen trykksak til innklagedes forbindelser er datert 23. april 1982 og dreier seg om tape og tape-dispensere for kartongforsegling. Her står det bl.a.:

«Nå kan De – og Deres kunder – få «Scotch» TI-1756 dispensere GRATIS.»

Siste avsnitt av brevet til forbindelsene lyder:

«Benytt anledningen . . . med GRATIS TI-1756 dispensere . . . til å utvide Deres kundekrets eller til å gi ekstra god service til større, gode kunder!»

På den medfølgende bestillingsseddel står:

«(Jeg forstår at det medfølger 6 GRATIS dispensere ved totalt uttak på 12 kartonger, at jeg vil motta 18 GRATIS dispensere ved en ordre på 24 kartonger . . . og at jeg ved uttak av 36 kartonger, eller flere vil få en GRATIS dispenser med hver eneste kartong.)»

Det følger også med her et reklameark for denne spesielle kartong forseglingstape med dispenser som sannsynligvis er ment til forbruker eller detaljist. Her fremkommer ikke noe tilbud på gratis dispenser.

Klagen blir vurdert etter markedsføringslovens §§ 2 og 4, jfr. § 1.

Klageren gjør gjeldende at dette etter hans oppfatning er klare eksempler på kombinasjonspakninger hvor man i begge tilfeller får en dispenser attpå. Han konstaterer at det ikke er noen identisk likhet mellom tape og dispenser. Tiltaket kan derfor ikke komme inn under «13 på dusinet»-regelen. Dispenseren skilles tydelig ut og presenteres som en ekstraytelse. At det er sammenheng mellom tape og dispenser mener klageren nettopp gjør at det kan kalles en kombinasjonspakning og således rammes av betegnelsen tilgift, idet innklagedes tilbud skiller i sin presentasjon én av artiklene ut som «ekstra». Det er heller ingen lik verdi på en tape-dispenser og en kartong tape i noen av de innklagede tilfeller. Klageren mener også at tilbudet på tape og dispenser er rettet mot firmaets industrielle forbrukerkunder. Således mener han at tiltaket må rammes av lovens § 4.

Klageren mener også at tiltaket må rammes av § 2 i markedsføringsloven idet dispenseren ikke er gratis. Den krever som motytelse at kunder kjøper tape før han kan få dispenseren.

Også reklamepåstanden «Norges mest benyttede dispenser» mener klageren er i strid med § 2 om villedende forretningsmetoder. Påstanden er grepet fullstendig ut av luften og er ikke prøvet underbygget av statistikk eller på annen måte.

At «andre» har benyttet lignende tiltak overfor samme kundegruppe før og nå, gir ingen dekning for at et tiltak i markedsføringsarbeid er lovlig eller ikke. Dette blir først avgjort når noen finner grunn til å ta nevnte praksis opp til vurdering og en avgjørelse er fattet.

Klager mener at innklagedes fremgangsmåte er i strid med §§ 4 og 2 i markedsføringsloven, jfr. § 1.

Innklagede gjør gjeldende at de vedlagte brev til klagen adressert «Til våre forbindelser», er rettet til grossistforbindelser i de bransjer hvor selvklebende tape og dispenser-utstyr for bruk av tape, utgjør en naturlig del av grossistenes produktassortement for videresalg til detaljister eller forbrukerkunder. Innklagede har ikke og har heller ingen pla-

ner om å sende ut forannevnte tilbud til rene forbrukere av selvklebende tape i den hensikt å betjene disse med omtalte tilbud. Ved å studere vedlagte trykksak vil det klart fremgå at lukking av plastposer og/eller lukking/forsegling av kartonger ikke vil være praktisk gjennomførbart uten bruk av spesielt konstruerte tape-dispensere. Innklagede understreker at promotion-tiltak som i en eller annen form går ut på å tilby brukeren et «praktisk» system, har vært benyttet av ham og de aller fleste importører av selvklebende tape i Norge flere ganger årlig gjennom de siste 25–30 år. Han vedlegger sitt innlegg kopi av en brosjyre som viser dette.

Innklagede hevder derfor at han ikke åpner for noen ny praksis her i landet når han tilbyr sine grossistforbindelser gratis dispenser ved uttak av selvklebende tape.

Hvordan innklagedes grossistforbindelser går videre med slike tilbud varierer. Ved introduksjon av et system hos en ny bruker (forretning/industribedrift) vil det ofte skje ved å tilby «systemet» som en pakke, og gi en spesiell introduksjonspris. Pakken inneholder da både tape og dispenser. Det vil fremgå av trykksaken at innklagede ikke indikerer noe som helst om det tilbud som vil bli gitt til grossistenes brukerkunder. Dette fordi innklagede hevder å ville stille hver grossist fritt m.h.t. hva de måtte ønske å gå ut med av tilbud overfor detaljist eller brukerkunder.

Innklagede hevder også at han ikke har sagt at dispenserne er gratis i henvendelsen til sine forbindelser. Derimot fremheves det at de får en tape-dispenser gratis ved kjøp av en eske tape.

Av denne grunn mener innklagede at hans fremgangsmåte ikke rammes av markedsføringslovens § 2. Heller ikke strider hans fremgangsmåte mot tilgiftsforbudet i markedsføringslovens § 4, idet det dreier seg om en transaksjon mellom importør og grossist – altså mellom næringsdrivende. Dertil kommer at der er en helt nødvendig sammenheng mellom selvklebende tape og tape-dispensere.

Når det gjelder forholdet til markedsføringslovens § 1 hevder innklagede at det er på det rene at § 1 i helt spesielle tilfelle kan legges til grunn når det dreier seg om kombinasjonspakning eller tilgift. Han viser her til Konkurransettvalgets avgjørelse i Sak nr. 8/1975. Klagen gjaldt spørsmålet om salg av kalendre kombinert med en elektronisk minikalkulator. Konkurransettvalget så tilbudet om en minikalkulator sammen med salg av kalendre som et utenforliggende lokkemiddel uten noen naturlig brukssammenheng med den hovedvare som først og fremst var ønsket solgt, nemlig flest mulig kalendre. Det var på denne bakgrunn at Utvalget fant salgsformen stridende mot god forretningsskikk næringsdrivende imellom. Innklagede mener at situasjonen i den nærværende sak er stikk motsatt. Det foreligger nemlig en klar bruksmessig sammenheng mellom tape og dispenser.

Innklagede mener at klagers påstander blir å avvise.

Utvalget skal bemerke:

Tilgiftsforbudet i markedsføringsloven § 4 er rettet mot salg til forbruker. Denne saken dreier seg om salg næringsdrivende imellom og rammes derfor ikke av § 4, men i tilfelle av § 1, første ledd. I det foreliggende tilfelle må dispenserens oppfattes som en ytelse man får i tillegg ved kjøp av en kartong tape. «13 på dusinet»-begrepet kan her ikke komme på tale. Dispensere og tape er to forskjellige varer. Det kan heller ikke sees som noe kombinasjonssalg.

Ordet «gratis» har vært kritisert flere ganger av Markedsrådet, som et villedende ord. Den «gratis» ytelse er alltid innkalkulert på en eller annen post på budsjettet. I det foreliggende tilfelle er motytelsen kjøp av et bestemt antall kartonger med tape, og altså ikke «gratis».

Uttrykket «Norges mest benyttede dispenser» er en påstand som det må føres bevis for ved hjelp av statistikk eller

på annen måte. Dette er ikke gjort og følgelig må uttrykket ansees å villedende de som leser reklamen.

Utvalgets flertall, alle med unntak av *Halvorsen* og *Sæthre*, fant innklagedes handlemåte stridende mot §§ 2 og 1 i markedsføringsloven.

Halvorsen og *Sæthre* påpekte at opplysningene gikk til profesjonelle grupper, grossister/handelsledd, og at tilbudet med ordet «gratis» og uttrykket «Norges mest benyttede dispenser» derfor ikke ville virke villedende. *Halvorsen* fant imidlertid forholdet stridende mot § 1, mens *Sæthre* fant at slik utsagnene er benyttet, er de heller ikke stridende mot § 1.

Klagen gjaldt spørsmålet om etterligning av hus-tegninger. Forholdet ble ikke bedømt som etterligning etter § 9. Derimot ble innklagedes handlingsmåte etter en helhetsvurdering funnet stridende mot § 1. (13. september 1982)

Sak nr. 9/1982:

Klager: Brødrene Hetland AS,
4301 Sandnes

Innklaget: E. Koppen & Sønner AS,
6150 Ørsta

Saken er bragt inn for Utvalget ved klage av 2. juni 1982. Klagen gjelder spørsmål om etterligning av hustegninger.

Klager gjør gjeldende at han sommeren 1981 ble kontaktet av Helge Høyenes, Solsvingen 76, 6017 Åsestranda for prosjektering av enebolig på Lerstad i Ålesund. Tegninger ble utarbeidet på grunnlag av korrigert hustype U-125-2M. Følgende endringer ble foretatt: Vinduer i stue, mindre endringer i kjeller, huset ble forlenget med garasje.

Etter behandling i bygningsrådet ble klager klar over at hus som var prosjektert av innklagede, var byggemeldt på tomten. Representanten for klager i Ålesund tok kontakt med bygningsrådet og gjennomgikk tegningene. Han fant at tegningene i eksteriør og organisering av boligflatene er omtrent identisk med det forslag som klager ga byggherren. Da saken ble tatt opp med innklagede ble det svart at tegningen var utarbeidet på grunnlag av tegning som byggherren hadde innlevert. Denne tegning, hvor byggherre var Odd Høyvik, Sjøholt, og som er datert 20. januar 1976, mener klager er en klar etterligning av én av klagers typehustegninger U-125-1M. Ved å legge en transparent over denne tegningen vil en se at byggherren mer eller mindre har streket direkte av klagers tegning. Med klagen følger kopi av omtalte tegning.

Klagers tilbud til Helge Høyenes, tegning datert 26. september 1980, tok utgangspunkt i klagers typetegning U-125-2M. Følgende ble justert:

Huskroppen redusert med 60 cm som ble tatt av stuearealet.

Garasje ble lagt i forlengelse med boligen.

I tillegg ble foretatt mindre justeringer i underetasje.

Den tegningen som innklagede har utarbeidet har samme lengde, 16,20 m – bredden er imidlertid øket 60 cm. Boligflaten har nøyaktig den samme organisering. Om man fjerner sprossevinduet på klagers tegning vil fasadene være omtrent like. Det er videre verd å merke seg at tegning utarbeidet av innklagede inneholder de samme endringer i planløsning som Brødrene Hetland AS har foretatt på sin katalogtype. Klager viser i den forbindelse til kopi av katalogblad

for U-125-1M og katalogblad for tilsvarende U-125-2M benyttet i katalog for 1981.

I hovedetasjen er kjøkkenløsningen endret på tilsvarende måte på innklagedes tegning som for klagers standardtype. Trapp og bakgang på hovedplanet har byttet plass. I underetasjen har dette gitt muligheter for nøyaktig den samme justering av WC/dusj. I tillegg er vindfang og garderobeplassering endret i samsvar med klagers endring av typetegningen.

De justeringer som innklagede har foretatt på sin tegning, faller sammen med de endringer klager har foretatt og han viser i denne forbindelse til sin katalog for 1981, hvorav han innsender kopi av blad for tegningen U-125-1M og U-125-2M.

Når innklagede påstår at forkortningen på 60 cm er foretatt for å tilpasse klagers tilbud til innklagede, tilbakeviser klager dette. Forandringen er en konsekvens av at stuen er kortet inn 60 cm. De 5 forandringene som er påpekt av innklagede er også gjort på klagers typetegning U-125-2M. I tillegg påpeker klager at garderobe og vindfang på innklagedes tegning har fått samme utforming som på klagers type U-125-2M.

Klager er enig i at gavlveggene i huset (mot stuen) er helt ulike. Dette skyldes at såvel klagers type U-125-1M som U-125-2M har spesiell gavlutforming. Utformingen av gavlveggen såvel i innklagedes tegning som det forslag klager har overlevert byggherre er endret til en mer tradisjonell fasade.

Videre er klager enig med innklagede i at de fleste ferdighusprodusenter har hustyper der altanen er trukket inn på halve hovedfasaden.

Klager mener at innklagedes hustype klart er utarbeidet på grunnlag av én av klagers typetegninger. I tillegg mener han at de endringer som er foretatt på innklagedes tegninger er i samsvar med de endringer klager selv har foretatt på tilsvarende typer i sin katalog for 1981. Klager ber Konkurransetvalget vurdere hvorvidt det foreligger en etterligging.

Innklagede gjør gjeldende at Helge Høyenes var en tidligere byggekunde hos ham da han i midten av juni/juli 1981 kontaktet innklagede for tegninger og tilbud på hus som skulle bygges på Lerstad ved Ålesund. Ved den anledning fikk innklagede overlevert en tegning av Høyenes som han hadde fått av Odd Høyvik. Tegningen var av et hus Høyvik hadde bygget på Sjøholt og som Høyenes var svært begeistret for. En del av badet og trappen i første etasje ble forandret, samt hallen pga. plassering av trappen. Huset ble ellers speilvendt som følge av utsikt- og solforhold.

Følgende endringer listes opp:

- Soverommet ved stuen på Høyviks tegning er gjort om til TV-rom med en buegang mellom rommene.
- Kjøkkenet er lagt opp med innredning i frittstående løsning mot spise plass.
- Toalettrom og én-sengs soverom har byttet plass.
- Trapp og bakgang har byttet plass.
- Gangarealet er oppdelt i entré og soveromsgang.

Det er også endel andre endringer, såsom at vaskerommet er redusert noe for å gi plass til ytterdør; matboden er omgjort til badstue og dusjrom; kontoret er omgjort til sportsbod, og disponibelt areal utlagt til hobbyrom og boder.

Alle disse endringer er foretatt etter Helge Høyenes' ønske.

Innklagede påpeker at det er endel klare avvik mellom klagers og innklagedes tegning:

- Hovedsoverom ved balkong har ulikt antall vinduer.
- Badet har vindu på langfasade, i stedet for på gavlfasade.
- Planløsningen av kjøkkeninnredningen har ulik gruppe-

ring.

Bakgangen har forskjellig utforming.

Vinduet i trappeoppgangen har forskjellig bredde og utforming.

Stueseksjonen på klagers tegning er rettet den 27. august 1981. Innklagede påpeker at dette er 19 dager etter at hans tegning var laget. Han mener derfor at klager har tilpasset sin tegning etter innklagedes.

Forøvrig bemerker innklagede at det ikke er usedvanlig at ferdighusprodusenter har en altan på sine tegninger som er inntrukket på halve hovedfasaden.

Innklagede bemerker også at klager ikke nevner noe om på hvilket tidspunkt hans endringer er utført enda innklagede har poengtert at klagers revisjon av tegninger er utført 19 dager etter at innklagedes tegninger var laget.

Innklagede understreker at alle endringer er skjedd etter kundens, Helge Høyenes', ønske.

Innklagede tilbakeviser klagers påstander og hevder at han ikke på noe tidspunkt har etterlignet klagers tegninger.

Utvalget skal bemerke:

Tegningene, som medfulgte partenes innlegg, er tegningen fra 1976 som Høyvik bygget etter, og U-125-1+ fra Hetland. Disse er nær identiske, men ikke gjenstand for Utvalgets vurdering.

Klagen dreier seg om tegning av Hetlands hus U-125-2M, datert 26.9.1980, for Helge Høyenes, og tegning for Stil-hus for samme, datert 8.8.1981.

Tegningen til innklagede er forskjellig fra tegningen til klager på endel punkter hva eksteriør angår:

- Veggen med bakdør har ulikt antall vinduer, som er forskjellig plassert. Bakdøren er imidlertid plassert på samme sted.

- Den andre langvegg har ett vindu mer i begge etasjer på klagers tegning.

- Gavlveggen med verandaen har forskjellig løsning ved at vindu/dør er separert hos klager, og taket over verandaen støttet med bjelker. Hos innklagede er dør/vindu satt sammen og «loftsdelene» av veggen er tett.

- På andre gavlveggen har klager et vindu i overetasjen, ett lite vindu og en dør i kjelleretasjen. Innklagede har kun ett lite loftsvindu.

- Klagers hus er 20,7 m langt (16,2+4,5) og 7,8 bredt. Innklagedes hus er 20,3 m langt (16,2+4,1) og 8,1 m bredt.

Romoppdelingen er svært lik, selvom bruken av enkelte rom varierer.

Utvalget har vanskelig for å forstå de tidsangivelser som er gitt. I klagen opplyser klager at Høyenes tok kontakt med ham sommeren 1981. Tegningen til Høyenes er imidlertid merket 26.9.1980. Videre hevder innklagede at hans endringer av tegningen ble foretatt 8.8.1981, mens tilsvarende endringer på klagers tegning først skjedde 19 dager etter. Dette står uimotsagt.

Utvalget finner det imidlertid sannsynlig at den tegning, datert 20.1.1976, som Høyvik innleverte for omarbeidelse, er en kopi av klagers hus U-125-1+. De endringer innklagede foretok førte til at det eksteriørmessig kan sies å være en liten forskjell, mens rominndelingen er lik når man ser bort fra bruken av et par rom.

Utvalget finner at det ansvar innklagede har for ikke å kopiere eller utnytte konkurrenters innsats, må veie tungt ved vurderingen. Man finner det vanskelig å anta at innklagede handlet i god tro. En oppfordring fra en kunde setter heller ikke aktsomhetskravet ut av funksjon.

Utvalget finner etter en helhetsvurdering tegningene så like at innklagedes handlemåte må sies å stride mot § 1 i markedsføringsloven.

Uttalelsen er *enstemmig*.

I behandlingen av nedenstående saker på møtet 29. november 1982 deltok: generalkonsul Bjercke, adm. direktør Blom, direktør Cappelen, direktør Halvorsen, h.r.dommer Løchen, adm. direktør Malm, h.r.advokat Ramm, fru Sommerset og adm. direktør Sæthre.

Klagen gjaldt spørsmålet om markedsføring i Norge av en svensk sponplate, merket som om den var norskprodusert og ikke importert, var stridende mot markedsføringsloven. En rekke forhold lå utenfor Utvalgets mandat. Utvalget fant at forholdet var egnet til å skape et uriktig inntrykk og til å villedde forbrukerne (§ 2). (29. november 1982)

Sak nr. 7/1982:

Klager: Sponplateindustriens Forening,
Oslo 3

Innklaget: Agenco AS, Oslo 5

Saken er formelt bragt inn for Utvalget ved klage av 13. april 1982, men en første henvendelse om saken er datert 12. november 1981.

Klager opplyser at det siden 1960-årene i Norge har eksistert en egen kontrollordning for sponplater for å sikre at plater som benyttes på det norske marked har en jevn, høy kvalitet og som påser at platene tilfredsstillt bygningsforskriftenes krav. Kontrollordningen gjennomføres i praksis av Norsk Treteknisk Institutt NTI og styres av et arbeidsutvalg bestående av en representant fra Kommunal- og arbeidsdepartementet som formann, en representant fra sponplatefabrikkene, og en representant for brukere – byggmes-trene.

Ifølge brev fra samme departement av 6. september 1982 er sponplater ikke lenger undergitt offentlig godkjenning.

Ifølge kontrollordningens statutter gis godkjente norske plater stemplet S, mens utenlandske plater stemples «Importert. Godkjent av norsk sponplatekontroll.»

Samtlige norske produsenter av sponplater for gulv- og taktro er med i ordningen. To svenske produsenter er likeledes med i kontrollordningen.

Kontrollen gjennomføres dels som en intern kontroll i de respektive fabrikkene, dels som kontroll av tilfeldig utvalgte plater i Norsk Treteknisk Institutt. Den fabrikkinterne kontrollen blir inspisert og godkjent av en representant for NTI med jevne mellomrom.

For deltakelse i kontrollordningen betales det en innmeldingsavgift – for tiden kr 20.000, og senere kontroller betales etter regning til NTI. Ekstrakontroll i bedriften ved flere gangers underkjennelse av produktgenskapene betales med for tiden kr 15.000.

Det svenske firmaet Umelit AB endret i november 1981 navn til Bygelit Storuman AB. Deres agent i Norge er innklagede, Agenco AS. Fra 30. november 1976 var Umelit med i kontrollordningen, men benyttet det for norske produsenter reserverte S-merket på sine plater. Dette ble påtalt og statuttene fikk i 1978 en tilføyelse for å klargjøre at S-merket var forbeholdt norske produsenter.

Kommunal- og arbeidsdepartementet tiltrådte for sin del Norsk Sponplatekontrollens regler om å reservere S-merket for norske produsenter. Likevel nektet Umelit AB å gi opp bruken av S-merket for sine plater, og i brev av 26. mars 1980 fra Norsk Sponplatekontroll til Umelit AB ble godkjenning av bedriftens plater på det norske marked trukket tilbake.

Senere har klageren i flere henvendelser forsøkt å få Umelit AB til å tiltre kontrollordningen på samme vilkår som de øvrige svenske produsenter, men uten resultat. Umelit AB insisterer på å bruke S-merket og henviser til at fabrikk

ved første gangs inntreden i den norske kontrollordningen mener seg berettiget til alltid å bruke S-merket.

Klagerens påstand er at S-merket er forbeholdt norske produsenter som tilfredsstillt kravene i Norsk Sponplatekontroll. Merket kan ikke benyttes av bedrifter som ikke har underkastet seg kontrollordningen. Utenlandske bedrifter som er med i kontrollordningen og betaler for den, har heller ikke rett til å benytte S-merket, men får eget godkjenningsstempel, som referert tidligere.

Klageren mener at Umelit ved sin anvendelse av S-merket, opptrer i strid med markedsføringslovens § 2, som omhandler villedende fremstilling som er egnet til å påvirke etter-spørselen, og dessuten at innklagedes oppreden er i strid med samme lovs § 1 om handlinger som strider mot god forretningsskikk.

Til innklagedes bemerkning om at innklagede betrakter seg som kunde av Umelit, og markedsfører merkede plater etter tillatelse gitt av departementet, bemerker klageren at innklagede markedsfører platene vel vitende om at S-merket er påført platene uten at den forutsatte kontroll er gjennomført, og at tillatelsen til bruk av merket er trukket tilbake allerede i september 1977.

Til innklagedes bemerkning om at Norsk Sponplatekontroll i prinsippet er det samme som Sponplateindustriens Forening og at man her har satt bukken til å passe havresøken, bemerker klageren at Sponplateindustriens Forening nå fungerer som sekretariat for Sponplatekontrollen. I de fleste av de årene Sponplatekontrollen har eksistert, har imidlertid NTI vært sekretariat. Likeledes avviser klageren innklagedes påstand om at det ikke er skjedd kvalitetsmessige fremskritt når det gjelder formaldehyd-avspaltning. Det er ikke avgjørende at Bygelits gulvplater tilfredsstillt kravene til formaldehyd-avspaltning i Sverige og Danmark, men i Norge har man ikke fått mulighet til å kontrollere dette.

Innklagede fremhever at Umelit fikk sin godkjenning 30. november 1976 av det kongelige Kommunal- og arbeidsdepartement etter Sponplatekontrollens daværende statutter og med den dagjeldende regel at alle tilvirkere – norske som utenlandske – skulle anvende S-merket hvis de oppfylte kravene. Sponplatekontrollens statutter tok sikte på brukernes krav til større sikkerhet og riktig kvalitet, mot Norsk Sponplatekontroll som tar sikte på full markedskontroll. Innklagedes oppfatning er at man uriktig er blitt innklaget for anvendelse av S-merket på sponplater og ber om at Utvalget avviser klagesaken.

Spesielt fremhever innklagede at de betrakter seg som kunde av Umelit og markedsfører Umelit S-merkede sponplater med tillatelse gitt av Det kgl. Kommunal- og arbeidsdepartement.

Videre fremheves at tillatelsen er gitt etter de retningslinjer som Sponplatekontrollen i h.h.t. sine statutter påla innen- og utenlandske fabrikk m.h.t. forbrukernes kvalitetssikkerhet.

Videre fremhever innklagede at Sponplatekontrollens bakgrunn for etablering var sikkerhet og kvalitetskontroll for brukeren. Det var ikke meningen å være en markedsregulerende faktor, men snarere å fremme troverdigheten for et relativt nytt produkt. Norsk Sponplatekontroll er i prinsippet det samme som Sponplateindustriens Forening. Etter innklagedes oppfatning ble statuttene endret for å få en bedre markedskontroll samt begrense eller hindre import av

konkurrerende produkter, og ikke for å tjene brukernes interesser. Det er heller ikke blitt kvalitetsmessige fremskritt i løpet av de siste 8 år, m.h.t. nye regler for begrensning av formaldehyd-avspaltning i sponplatene. Videre påpekes at nye regler for formaldehyd-avspaltning er kommet både i Sverige og Danmark, og disse tjener brukerens interesser. Umelit gulvsponplater oppfyller også disse krav.

Innklagede henviser til Grunnlovens § 97 og konkluderer med at ordtaket om å sette bukken til å passe havresekken er dekkende i denne sak. Konklusjonene må være at partene søker å løse saken seg imellom. De norske og svenske sponplateforeninger har et utmerket samarbeide med produsenten på forskjellige områder, og klagesaken bør kunne løses uten noen større problemer om Norsk Sponplatekontroll vil ta opp forhandlinger med Umelit. Konklusjonen fastholdes om at Utvalget må avvise saken.

Innklagede fremlegger endel materiell som skal underbygge påstanden om at de norske krav til formaldehyd-avspaltning ikke ligger på linje med forholdene i de andre nordiske land, men er betydelig høyere, og at disse derigjennom beskytter egne interesser og ikke brukerens. Videre fremlegges saksdokumenter fra offentlige myndigheter i Sverige som refererer seg til enkelte handelspolitiske sider ved saken.

Utvalget skal bemerke:

De forhold klagen berører, er av en noe særegen karakter. I betydelig grad reiser de spørsmål av generell interesse mellom norsk og svensk sponplateindustri. Disse spørsmål må de berørte parter selv løse, hva de beklageligvis til nå ikke har gjort. Utvalgets funksjonsområde er begrenset til å avgi uttalelse i saker i henhold til markedsføringsloven. Utvalget kan derfor ikke vurdere spørsmålet om man her står overfor et såkalt teknisk handelshinder og om et slikt tiltak måtte stride mot internasjonale forpliktelser. Heller ikke kan Utvalget vurdere hvorfor man i norske sponplater opererer med et høyere formaldehyd-innhold enn i svenske og danske plater. De avtalerettslige forhold mellom den svenske produsent og innklagede ligger også utenom Utvalgets mandat. Endelig hevdes det å være visse varemerkerettslige aspekter knyttet til «S»-merket på norske plater og som innklagede i sin tid betalte for ved godkjennelsen. Også dette spørsmål ligger utenfor Utvalgets mandat.

Utvalget er således henvist til *kun* å vurdere om det påklagede forhold kan antas stridende mot markedsføringsloven, og da i dette tilfelle dens § 2. Det er således ikke grunnlag for å avvise klagen.

Umelit AB deltok fra 1976 i kontrollordningen, ble godkjent, betalte sin avgift, merket sine produkter slik man mente statuttene den gang tilsa – nemlig med merket «S». Men det burde ha vært åpenbart både for produsent og agent at den tillatelsen som ble gitt i november 1976 ikke var evigvarende og at den ikke gjaldt uavhengig av de til enhver tid gjeldende statutter for sponplatekontrollen.

Statuttene for sponplatekontrollen ble endret i 1978. Selvom spørsmålet tidligere kunne være noe uklart, var det fra da av klart at «S»-merket var forbeholdt godkjente norske plater, mens utenlandske plater skulle merkes «Importert – Godkjent etter prøving av Norsk Sponplatekontroll». Det ligger ikke noe kvalitetsmessig mindreverdig heri. Også på andre vareområder er der regler om merking av importerte varer.

I stedet for å følge de nye regler, som andre utenlandske produsenter gjorde, valgte Umelit og innklagede å sette seg utenfor systemet, med kontroll og godkjennelse. Ved fortsatt å beholde «S»-merket ga man det kjøpende publikum feilaktig inntrykk av at man kjøpte en kontrollert og godkjent norsk plate.

Dette er å skape et uriktig inntrykk og er egnet til å villed

forbrukerne. Når Utvalget utelukkende vurderer det påklagede forhold i relasjon til markedsføringsloven, finner man dette stridende mot dens § 2.

Uttalelsen er *enstemmig*.

Utvalgets medlem *Bjercke* ønsker å tilføye at han mener saken avdekker et uheldig forhold idet norskproduserte varer får et «offentlig» godkjenningstempel som utelukker utenlandske produkter som også fyller de norske bestemmelsene.

Klagen gjaldt spørsmålet om skifte av eneforhandler og hvilken kontakt det hadde vært mellom hovedmann og de nye forhandlere, som var ansatt hos den gamle forhandler før forholdet til sistnevnte var klarert. Under dissens ble klagen avvist hva dette forholdet angikk.

Klagen gjaldt også likhet mellom pakning og prislist. Disse var uten særpreget og representerte ingen overtredelser av markedsføringsloven. (29. november 1982)

Sak nr. 10/1982:

Klager: Grillkongen AS, Oslo 6
Prosessfullmektig: Advokat Ingjald Økland
Advokatene Økland, Huser og Øien
Strømsveien 50, 2010 Strømmen

Innklaget: 1. Grillfagmannen AS, Oslo 11
2. Lederhausen AB, Stockholm
Prosessfullmektig: Advokat Christian Sandaker,
Advokatene Strøm, Strøm og Sandaker
Møllergt. 43, Oslo 1

H.r.advokat Erling Christiansen,
H.r.advokatene Schjødt, Dahl-Hansen,
Schjødt, Høeg Rasmussen og Wærenskjold
Grensen 12, Oslo 1

Saken er bragt inn for Utvalget ved klage av 1. juli 1982.

Klageren gjør gjeldende at han har vært eneforhandler i Norge fra 1969 for de produkter som innklagede nr. 2 markedsfører – nemlig grillkrydder av forskjellige slag og roterende butikk- og restaurantgriller samt varmebord. Når det gjelder krydder har det ikke vært opprettet noen skriftlig avtale mellom partene, men hva det øvrige varespekter angår – altså roterende butikk- og restaurantgriller samt varmebord – foreligger der en skriftlig Eksklusivt Distributørsavtal, datert 25. november 1976. Klageren gjorde opprinnelig gjeldende at han ikke har markedsført andre varer enn de nevnte, men er senere gått noe tilbake på denne opplysning. Virksomheten har imidlertid primært vært basert på eneforhandling av innklagede nr. 2s produkter.

Det er oppgitt at klagerens salg for innklagede fra 1977 til 1981 er øket fra ca. 2,7 millioner kroner til ca. 3 millioner kroner på årsbasis. Klagerens firma har hatt 5 ansatte. Ved siden av selskapets direktør var det herrene Knut Solberg og Tormod Rom som var de sentrale personer hos klageren. 14. oktober 1981 sa disse to opp sine stillinger i selskapet til fratredelse 31. januar 1982.

Det som videre er skjedd er at klageren av innklagede nr.

2 ble innkalt til et møte i Oslo 9. desember 1981. Klageren ble da meddelt at han ville bli oppsagt som eneforhandler med virkning fra 31. januar 1982. Begrunnelsen var at herrene Solberg og Rom hadde sagt opp sine stillinger og at man antok at Grillkongen AS derved ville bli svekket. Det ble videre opplyst at innklagede nr. 2 hadde hatt to møter med Solberg og Rom, samt Jan Halvorsen, og disse hadde sagt seg villig til å la sitt nye selskap – innklagede nr. 1 – overta som eneforhandler for innklagede nr. 2 i stedet for klageren. Overtagelse ville finne sted 1. februar 1982. Formell oppsigelse skjedde i form av brev av 11. desember 1981. Oppsigelsen gjaldt etter klagerens mening også krydderproduktene. Den begrunnelse som ble gitt for oppsigelsen var åpenbart ikke den reelle. Det forhold at aksjene i innklagede nr. 2 var solgt til Electrolux måtte være uten betydning for forholdet mellom partene.

Den 10. desember ble Solberg bedt om å slutte på dagen og Rom meddelte da at han ville gjøre det samme. Grunnen til avskjedigelsen var de opplysninger som klageren hadde fått av innklagede nr. 2 dagen før, om at det selskap de to herrene hadde stiftet 2. november 1981, skulle overta klagerens eneforhandlerforhold. Klageren er av den bestemte oppfatning at da Solberg og Rom sa opp sine stillinger hos klageren, var det allerede inngått avtale mellom dem og innklagede nr. 2 om at deres nye firma skulle overta som eneforhandler i Norge. Det har formodningen mot seg at de sa opp sine stillinger uten definitivt å ha bestemt hva de deretter skulle foreta seg. Under enhver omstendighet er det klart at de to innklagede forhandlet om overtagelse av eneforhandlerforholdet før forholdet til klageren var bragt i orden.

Klageren bestrider når det anføres i tilsvaret at selskapets direktør, Arild Tangen, på sikt aktet å trappe ned virksomheten. Klageren er også forbauset over den fremstilling som de innklagede ga i møtet i Oslo 9. desember 1981. Klageren gjør gjeldende at møtet kun varte i noen minutter og at innklagede kort meddelte ham at han ville bli oppsagt som eneforhandler med virkning fra 31. januar 1982. Det var også de opplysninger som fremkom på dette møtet som var den umiddelbare foranledning til at klageren gikk til oppsigelse av sin medarbeider Solberg.

Klageren tar også opp det forhold at innklagede benytter seg av samme pakning for krydder som den klageren benyttet seg av. F.eks. når det gjelder «Dry Barbecue Seasoning» hadde klageren arbeidet seg frem til en hvit pose med trykk på. Ingen av innklagede nr. 2s andre kunder fikk levert krydder i en slik pose, og denne pose benytter nå innklagede nr. 1. Teksten på etiketten er den samme som den klageren hadde, og også fargen på trykket er den samme. Likheten i størrelse, form og farge på etikettene er påfallende. Dessuten er prislister påfallende like både i form, farge, oppsett og beløp. Det dreier seg således om en urimelig utnyttelse av en annens innsats eller resultater med likhetsmomentet som den vesentlige motivasjon. Klageren mener at det sistnevnte forhold er i strid med markedsføringslovens §§ 9 og 1.

Klageren ber i det hele om at innklagedes handlemåter blir vurdert som stridende mot markedsføringslovens § 1, eventuelt også § 9.

Innklagede nr. 1 gjør gjeldende at det i og for seg er riktig at både Solberg og Rom var meget sentrale personer i klagerens bedrift, men at de var misfornøyd med sine arbeidsvilkår. Man fikk ingen respons fra innehaveren når det gjaldt nye idéer og forslag som disse fremmet – tvert imot fikk de inntrykk av at innehaveren ønsket å trappe ned virksomheten og legge seg på et minimalt aktivitetsnivå.

Det anføres videre at når man tar hensyn til stigningen i konsumprisindeksen i de 5 år som det er oppgitt tall for,

burde omsetningen i 1981 vært på over 4 millioner kroner, i motsetning til at den var på ca. 3 millioner. Som følge av at de to personer var misfornøyd med sin situasjon, tok de høsten 1981 kontakt med innehaveren av Sandbæk & Aaserud Matvarer AS, Jan Halvorsen, med tanke på å danne et aksjeselskap som skulle drive med salg av roterende griller, varmebord m.v. Det ble tatt kontakt med et engelsk selskap, Barbecue King Ltd. Dette skjedde tidlig på høsten 1981, og resulterte i et møte som fant sted i Oslo 30. september samme år. Barbecue King Ltd var positive og ved brev av 5. oktober 1981 ble det oversendt forslag til forhandleravtale. Imidlertid produserte ikke selskapet selv krydder, hvorfor Solberg og Rom kontaktet en krydderprodusent i Sverige med tanke på kjøp derfra. Et tilbud herom ble fremsatt i brev av 22. oktober 1981 fra Norfags AB til Solberg. Den 14. oktober 1981 sa imidlertid Solberg og Rom opp sine stillinger.

Det er således ikke riktig at Solberg og Rom hadde inngått avtale med innklagede nr. 2 før de sa opp sine stillinger hos klageren. Det var først etter at de to hadde sagt opp sine stillinger at Lederhausen AB tok kontakt med de to med tanke på å komme frem til en avtale, hvorefter Grillfagmannen AS overtok salget i Norge. Det er åpenbart at det ikke var uinteressant for Grillfagmannen AS, men man ville at Lederhausen AB først måtte avklare sitt forhold til klageren. Dette gjorde da Lederhausen ved å si opp sin avtale med klageren muntlig i Oslo 9. desember og bekreftet i brev av 11. samme måned. Først i januar 1982 ble det klart at det gikk mot en avtale mellom innklagede nr. 1 og innklagede nr. 2, og ved brev av 21. januar 1982 fikk Barbecue King Ltd beskjed om at man ville satse på Lederhausen AB.

Grillfagmannen har overtatt forhandlingen av produkter som klageren tidligere forhandlet. Dette er skjedd etter klare forretningsmessige vurderinger både fra produsent og innklagede nr. 1s side. Innklagede nr. 1 kan ikke se at hans handlemåte i den anledning strider mot god forretnings-skikk. Det er således ikke korrekt at Solberg og Rom i desember 1981 startet bearbeidelse av aktuelle grossister. I nærværende tilfelle får markedsføringslovens § 1 bare anvendelse i den åpne konkurransekamp og ikke i et oppgjør etter kontrakt.

Hva angår den påståtte overtredelse av markedsføringslovens § 9 fordi krydder omsettes i pakninger som ligner på de pakninger klageren brukte, så erkjennes det at pakningene er like, men det skyldes at Grillfagmannen AS nå forhandler Lederhausen ABs krydder. Det er nemlig Grillkongen som har benyttet seg av Lederhausen ABs lay-out og bokser. Lederhausen AB anvender disse bokser og etiketter både i Sverige såvel som på eksportmarkedet.

Klageren kan således ikke kreve beskyttelse for elementer i emballasjen som Lederhausen har frembragt eller som er kjent fra før. Når det gjelder prislister er det ikke så påfallende at denne ligner noe, da det er de samme produkter som innklagede nr. 1 nå selger og som klageren tidligere solgte. Disse inneholder imidlertid ikke særlige, originale beskyttelsesverdige elementer.

Innklagede nr. 1 bemerker at klageren erkjenner at det ikke foreligger overtredelse av markedsføringslovens § 9 med unntak av det krydder som omsettes i poser. Det det her er tale om er en hvit pose som rommer 2,2 kg krydder. Innklagede nr. 1 kan ikke se at posen har særlig beskyttelsesverdige elementer, men om så skulle være tilfelle, kan ikke klageren kreve beskyttelse for disse. Det er ikke klageren som har frembragt de eventuelle beskyttelsesverdige elementer.

Innklagede nr. 2 fremhever i likhet med innklagede nr. 1 at salget i Norge i realiteten var gått vesentlig tilbake fra 1977 til 1981. Dette var naturlig nok ikke tilfredsstillende,

og var bakgrunnen for at Solberg og Rom sa opp sine stillinger. Det var først etter 14. oktober 1981 at innklagede nr. 2 - LAB - ble gjort kjent med at Solberg og Rom hadde sagt opp sine stillinger i Grillkongen AS til fratredelse 31. januar 1982. Dette bekymret innklagede nr. 2 som reagerte med et brev til klageren. Dette hang sammen med at Solberg og Rom etter LABs oppfatning var helt sentrale personer i Grillkongen AS. Hvis disse sluttet i selskapet var det ingen tilbake til å gjøre aktiv markedsinnsats for LABs produkter. Innehaveren av klageren, Tangen, syntes ikke å ha noen forståelse for disse problemer og det resulterte i at et møte fant sted i Oslo 9. desember 1981, først og fremst fordi LAB ønsket å finne ut om Grillkongen AS kunne etablere et nytt, tilfredsstillende markedsføringsapparat. Da møtet fant sted hadde LAB ikke truffet noen avtale med Solberg og Rom om overtagelse av eneforhandling i Norge for LABs produkter. Dette bekreftes også av det faktum at Rom og Solberg først i brev av 20. januar 1982 avslo det engelske selskaps tilbud om eneforhandling.

Den 10. desember tok innklagede nr. 2 kontakt med Solberg og Rom for å diskutere nærmere mulighetene for et samarbeide. Oppsigelsen av klageren ble skriftlig bekreftet i brev av 11. desember 1981. Det var således ikke inngått noen avtale mellom Solberg og Rom og LAB på det tidspunkt de sa opp sine stillinger. LAB kom først med et definitivt tilbud til Solberg og Rom på et tidspunkt da den svenske produsent hadde besluttet å oppsi kontrakten med Grillkongen AS. Etter oppsigelsen av Grillkongen AS var LAB kommet i tidsnød og måtte ha adgang til å slutte avtale om representasjonen i Norge etter 1. februar 1982.

Hva angår klagerens påstand om at det skal foreligge overtredelse av markedsføringslovens § 9 angående pose og etiketter, gjøres de samme anførsler gjeldende som av innklagede nr. 1. Innklagede nr. 2 er i tvil om hvorfor han er trukket inn i denne sak. Etter avtalen mellom partene er det på det rene at alle tvister skal avgjøres ved voldgift etter svenske regler, og det er også på det rene at distributøren har fraskrevet seg alle krav på erstatning. Det henvises også til den forståelse av markedsføringsloven § 1 som er kommet til uttrykk i boken av Storm, Bull og Løchen - hvorefter det hevdes at bestemmelsene bare får anvendelse i den åpne konkurransekamp, men ikke i et oppgjør etter kontrakt. Den ene part kan således ikke anvende generalklausulen hvis man mener den annen ikke oppfyller avtalen.

Innklagede nr. 2 påstår klagen avvist for såvidt angår ham, subsidiært at det slås fast at LAB hverken har opptrådt i strid med markedsføringslovens § 1 eller § 9. En ytterligere begrunnelse for at innklagede nr. 2 mener saken bør avvises, er også at sakens faktum er omtvistet og bare kan bringes på det rene gjennom en omfattende bevisføring. Innklagede nr. 2 har bedt om dokumentasjon for påstanden om at det var på det rene at oppsigelsen av 11. desember 1981 også gjaldt krydderproduktene. Klageren har overhodet ikke berørt dette spørsmål, og innklagede nr. 2 gjentar at krydderavtalen ikke ble oppsagt og at Grillkongen AS - om firmaet så ønsker - fortsatt kunne kjøpe krydder. Avtalen om salg av krydder ble ikke sagt opp, hvilket innklagede nr. 2 mener fremgår av et fremlagt brev av 16. februar 1982 fra LAB til Grillkongen AS.

Utvalget skal bemerke:

Utvalget har hatt flere saker til behandling om forholdet hovedmann/representant ved skifte av agent eller eneforhandler. I sak nr. 4/1978 er praksis oppsummert slik:

«Utvalget har i flere saker uttalt at det anses i strid med god forretningsskikk å overta et agentur med mindre representasjonen er avvirket. På den annen side har en leverandør full rett til å skifte agent, men en overtager må ikke selv ta initiativ til slike forhandlinger.»

I den foreliggende sak er det uklart hva som eksakt har foregått på enkelte sentrale tidspunkter. Det er ikke for Utvalget fremlagt noe som tyder på at det hadde vært kontakt mellom hovedmannen og de ansatte Solberg og Rom før disse sa opp sine stillinger 14. oktober 1981. Oppsigelsene har imidlertid ledet til aktivitet fra Lederhausens side allerede 6 dager senere ved at han naturlig nok bekymret skrev til klageren den 20. oktober 1981. Hvem som har bragt firmaet nyheten om oppsigelsene, vites ikke.

Utvalget har heller ikke eksakte informasjonen om hva som måtte ha vært av kontakt mellom de innklagede frem til oppsigelsen av klageren 9.-11. desember 1981. Noen bindende avtale kan ikke ses godtgjort å foreligge. Spørsmålet er i hvilken grad det har vært ført reelle forhandlinger om overtagelse av eneforhandlingen. Det er erkjent at det har vært kontakt. Hvem som tok initiativet og omfanget av disse er uklart. Men når direktør Tangen etter møte med Lederhausen den 9. desember 1981 straks ber Solberg slutte, tyder dette på at han mente det måtte ha foregått mere enn vage følelser mellom de impliserte.

Innklagede nr. 1 erkjenner å ha hatt kontakt med Lederhausen, men hevder å ha bedt Lederhausen først avklare sitt forhold til klageren. Han peker også på at det først var tatt kontakt med det engelske firma Barbecue med sikte på eneforhandling.

Utvalgets *flertall*, alle unntagen *Sæthre*, finner at spørsmålet om i hvilken grad innklagede nr. 1 har ført forhandlinger med Lederhausen før oppsigelsen, er av avgjørende betydning for flertallets standpunkt. Dette spørsmål vil bare kunne bli klarlagt gjennom ordinær bevisførsel i en rettsak, noe Utvalget ikke har anledning til. Flertallet finner derfor at faktum ikke er tilstrekkelig opplyst, hvorfor klagen må bli å *avvise* for hovedspørsmålets vedkommende for begge de innklagede, jfr. Utvalgets statutter § 1, siste ledd.

Utvalgets *mindretall*, *Sæthre*, bedømmer selve hendelsesforløpet og de fremlagte bevis slik at Solberg og Rom på vegne av *innklagede nr. 1* har ført så omfattende forhandlinger med Lederhausen før oppsigelsen av avtalen med klageren, at de har overtrådt reglene for god forretningsskikk (§ 1).

Uten å ta stilling til hva som følger av selve avtalen, finner mindretallet allikevel ikke at *innklagede nr. 2* har opptrådt i strid med god forretningsskikk (§ 1) ettersom de faktiske forhold ikke er tilstrekkelig klare med hensyn til innklagede nr. 2s eventuelle lovstridige initiativ og medvirken til avtale med innklagede nr. 1.

Hva angår likheten mellom poser og etiketter finner Utvalget at denne har sin årsak i at både klager og innklagede nr. 1 har fulgt opplegget fra Lederhausen. Noe beskyttelsesverdig særpreg synes de heller ikke å ha.

Også prislistene er uten særpreg. Men Utvalget finner at innklagede nr. 1 burde gitt sin prisliste en utforming som avvek noe mer fra klagerens enn hva tilfellet var. Noen overtredelse av markedsføringsloven finner Utvalget imidlertid ikke har funnet sted.

Med foranstående reservasjon er uttalelsen *enstemmig*.

